

ÄLDRES ERFARENHETER AV ATT FLYTTA FRÅN SITT HEM TILL ÄLDREBOENDE

Linda Arvidsson

RESEARCH REPORTS IN SOCIAL WORK 2025:2
LICENTIATUPPSATS
School of Social Work
Lund University

Att flytta till särskilt boende

Äldres upplevelser av transition, timing och relationer

LINDA ARVIDSSON

VAD ÄR ETT SÄRSKILT BOENDE OCH VEM BOR DÄR?

- Biståndsbedömt
- 2024 var 647 113 personer över 80 år
- 2024 bodde 65 349 på SÄBO och 130 886 hade hemtjänst
- Medelåldern för den som bor på SÄBO är 85 år
- 90% av de som bor på SÄBO har någon form av HSL insats
- 1/3 män och 2/3 kvinnor bor på SÄBO
- Bor genomsnitt två år på SÄBO.
- 1/3 dör inom ett år flera av dessa i samband med inflyttningen

VARFÖR FORSKA OM DETTA?

- Få känner till vad som händer i flyttprocessen
- Forskningen handlar om att synliggöra vad som händer
- Det är inte bara en flytt – det är en transition
- Tvingande regler som är gemensamt för alla kommuner
- 290 kommuner – lika många olika sätt att arbeta med processen och budgeten

....Men hur påverkar det individen som flyttar?

VARFÖR ÄR DET VIKTIGT ATT HÖRA DE ÄLDRES RÖSTER?

- Särskilt utsatt grupp
- Skandiniaviens ideal om självbestämmande genom hela livet – en paradox
- Balansgången mellan att flyttprocessen organiseras i syfte att ha kontroll över kommunens budget och att skapa förutsättningar för en värdig flytt för individen.

DATAINSAMLING TIDSLINJE INTERVJUER

När handläggaren har
beslutat om rätten till
SÄBO

Precis när
intervjupersonen har
flyttat in på SÄBO

När intervjupersonen har
erbjudits en bostad i
SÄBO

3-8 månader efter
inflyttning

DATAINSAMLING

- 21 intervjuer med 7 personer
- 6 kvinnor och 1 man i åldrarna 87-95
- Semistrukturerad intervju
- 45-60 min/gång
- Biståndshandläggaren som gatekeeper

**MANAGING THE LAST MOVE:
OLDER PEOPLE 'S PRACTICAL,
RELATIONAL, AND EMOTIONAL
WORK THROUGHOUT THE
TRANSITION FROM HOME TO A
NURSING HOME.**

Av

Linda Arvidsson, doktorand, Socialhögskolan Lund

Tove Harnett, Docent, Socialhögskolan Lund

**Åsa Alftberg, Docent, inst. Socialt arbete Malmö
universitet**

SYFTE

- Hur äldre personer tar sig an och hanterar flytten in till särskilt boende.

TEORI

- Dorothy Smith (2005, 2022)
”Concept of work” (arbete som begrepp)
- Aktivitet som företas av människan som tar tid och ansträngning, som de avsiktligt utför under specifika förhållanden med olika medel och verktyg och som de behöver fundera över när de gör det.
- Avsiktligt (intention)
- Plats
- Tid

ÖVERGÅNGEN FRÅN HEM TILL SÄBO SOM ETT ARBETE

1

Praktiskt arbete

2

Relationellt arbete

3

Emotionellt arbete

PRAKTISKT ARBETE

Praktiskt arbete handlar om konkreta uppgifter som att förstå hur stort rummet på SÄBO är och bestämma vilka möbler som skall tas med

VAD SKALL JAG TA MED?

Annie: *Inte sova bara legat och blunda blunda men det gick inte sova.*

Intervjuare: *Nej. Vad tänker du på?*

Annie: *Jag tänker bara på hur jag skall leva. Hur jag skall flytta. Grejor sådana. Det är 40 år jag bor här. Över 40. Det samlade grejor som massa finns. Jag vet inte vad jag skall göra alls.*

*

Fred: *Sedan en sak som jag är lite orolig för och det är gardiner. Hur det blir med det för att... jag har för mig att hon sa att man flyttar in i en naken lägenhet Och då är gardiner ett problem. Men här hängde vi själva upp gardinerna. Och det får man göra men det är jag inte särskilt rodd av*

VAD SKALL JAG TA MED?

Doris: *Men det var ju frågan om hur vi skulle...ja...det fick ju inte bli för mycket eller för lite. Det fick ju bli lite måttligt med grejor. Men då var de (barnen) här och möblerade på söndagen och så kom jag hit på måndagen*

*

Christine: *Ja nu till att börja med så är det ju nytt allting för mig. Jag vet ju inte, de har ju tagit hit kläder och skor och allting. Min familj. Så jag vet ju inte vad jag har! Ja det är ju bara till att hänga med.*

2

RELATIONELLT ARBETE

Två sorter

- Ansträngning för att behålla en positiv relation med sin familj genom att försäkra om att allt kommer att bli bra
- Ansträngning för att etablera nya relationer på SÄBO

ANSTRÄNGNING FÖR ATT BEHÅLLA EN POSITIV RELATION MED SIN FAMILJ GENOM ATT FÖRSÄKRA OM ATT ALLT KOMMER ATT BLI BRA

- **Betty:** *De (barnen) är rädda att jag skall ramla här och gå och slå mig. Och det har jag ju gjort ju. Ja har ramlat och slagit mig. I den sidan (visar var hon har slagit sig). Ja, lite överallt. Så jag vet inte vad jag skall säga om det här med att flytta. Jag är inte väldigt glad för att flytta nej. Men eh...*

*

Doris: *Om jag känner mig trygg, känner sig barnen trygga.*

ANSTRÄNGNING FÖR ATT ETABLERA NYA RELATIONER PÅ SÄBO

Doris: *Ja de sitter på sina rum. Jag hade inte trott att det var så riktigt. Jag trodde att de satt ute i samlingsrummet och ja, pratade med varandra och nej... De kurar inne på sina rum. Så att...men det är...men jag trodde att det var mera aktiviteter alltså. Så att man träffades ute i samlingsrummet och satt pratade lite och så men nej...då går var och en hem till sig.*

*

Betty: *Jag träffade ju en dam som hette Sarah och hon ville gärna prata. Ja hon sa att det var så bra att bo här och så. Och det ena med det andra [--]. Jag hör dåligt. Och jag ser dåligt. Så jag kan inte, riktigt så där bilda mig en uppfattning. Men de jag träffade där var snälla och rara...Tanter!*

3

EMOTIONELLT ARBETE

Hantera känslan av att vara för gammal för att flytta

Acceptans och att anpassa sig

(Osynligt arbete som att oroa sig och tänka på flytten som det enda alternativet)

HANTERA KÄNSLAN AV ATT VARA FÖR GAMMAL FÖR ATT FLYTTA

Betty: *Jag är van att bo här. I min lägenhet. Trivs bra här. Så det är...ja...jag vet inte hur jag skall uttrycka mig. (—) Jag ska bli 95 år. Det är rätt så svårt.*

Intervjuare: Hur tänker du då?

Betty: *Att jag är för gammal för att flytta.*

*

Gloria: *Ja det går ihop sig, men det är mycket kamp.*

Intervjuare: På vilket sätt?

Gloria: *För en gammal kvinna som är sjuk och har ont.*

Intervjuare: Vad menar du då?

Gloria: *Jag... det är mycket arbete som du ser för mig att flytta.*

ACCEPTANS OCH ATT ANPASSA SIG

Doris: *Men då var de här och möblerade på söndagen och så kom jag hit på måndagen. Måndag lunch ungefär. Och det var ju lite konstigt. Kändes ju lite märkligt att sitta och titta på mina grejor och inse att det var här jag skulle tillbringa nu! Mina sista dagar.*

*

Christine: *Det var inte jag som började (ta initiativ till flytten). Men jag tänkte att det blir väl som vanligt man får väl arbeta och försöka komma över det och så det blir som vanligt att man skall vara där*

ACCEPTANS OCH ATT ANPASSA SIG

Fred: *Man hinner ju inte överhuvudtaget få begrepp över vad man håller på med. Man vet inte vad man går och möter. Man träffar främmande människor. Man får se på det en dag och man får gå runt i kring och de berättar. De är väldigt noga och berättar. Nu hade vi ju träffat Marie (föreståndaren) så hon visste ju att jag var helt blind. Då tog hon mig i hampan och så gick vi runt och kände på alla möjliga grejer. Men kära hjärtanes vad får jag för begrepp av det? Sedan har jag en dag att bestämma mig på. Så idag ringer Otto (sonen) och säger att de har godkänt.*

Intervjuaren: *Ni kommer att tacka ja till detta*

Fred: *Ja. Nu så använde du ett uttryck som “Vi kommer att tacka ja” det kommer det skulle vara så från början. Vill ni se på det? Vill ni titta en eller två gånger, vill ni sedan ha en betänketid och sedan komma med ett beslut. Nu är det kloss på kloss och man har ingen chans. Man köper grisen i säcken med andra ord. (—) Sju dagar (betänketiden) är inget utrymme. För det är... egentligen, så har man, det var som Otto sa: Egentligen så räknar de med att när ni lämnar in ansökan då har ni beslutat er att flytta. Men så är det inte egentligen. Och därför blir det en chock och en överraskning. Men sedan så har vi ju hört, sådant, att det är fantastiskt. Att vi har blivit gratulerade.*

ACCEPTANS OCH ATT ANPASSA SIG

Intervjuare: *Men det kändes som att det blir bra det här att komma hit helt enkelt?*

Fred: *Jjjjj... (Fred drar på att säga ja) eh. Där är vi på ett kluvet... det är inte riktigt klart ännu. Men jag tyckte det och jag begriper att det är ett absolut måste. Sedan kan jag också känna ibland att "det kan bli rätt tjatigt det här" Att bara ha detta här att röra sig i. Men du får, vad ska du göra? Hur ska du lösa det? Det finns ingen bättre lösning. Jag har allt vad jag behöver. Jag behöver inte vara orolig för någonting. De kommer hit och väcker mig klockan halv åtta. Och de kommer hit och lägger mig när klockan är sju. Och mat får jag och underhåll får jag. Allt som jag... jag har ingen anledning att klaga.*

Resultat

**Undersökningen visar att det inte bara är stressigt att flytta från A till B.
Det finns flera andra aspekter av flytten – praktiska, relationella och
emotionella – som tar energi och ansträngning.**

2

ARTIKEL

**VARFÖR UPPLEVS FLYTTEN TILL
ÄLDREBOENDE SÅ OLIKA?
BETYDELSEN AV TIMING OCH
RELATIONER. (UNDER
GRANSKNING I SVENSK
TIDSKRIFT)**

Av

Linda Arvidsson, doktorand, Socialhögskolan Lund

Tove Harnett, Docent, Socialhögskolan Lund

**Åsa Alftberg, Docent, inst. Socialt arbete Malmö
universitet**

SYFTE

Vilka utmaningar och möjligheter upplever äldre som flyttar till SÄBO ur ett relationellt perspektiv.

Hur formas den äldres förutsättningar i inflyttningsprocessen utifrån institutionella policies och praktiker (tiden som viktig faktor)

TEORI

- Livsloppsperspektiv
- "Sammanlänkade liv" "Avlänkade liv" Stettersten, Hollstein & McElvaine 2024
- Tid och Timing

TRE TRANSITIONER

1

Avbruten transition – en flytt präglad av kontrollförlust

2

Turbulent transition – en flytt fylld av oförutsedda svårigheter

3

Transition med justerade förväntningar - en smidig flytt som ändå inte motsvarade förväntningarna

AVBRUTEN TRANSITION

En flytt präglad av kontrollförlust

Att inte förstå vad flyttprocessen innebär och inte får stöd med det. Anhöriga kan inte hjälpa till när det är dags att flytta.

2

TURBULENT TRANSITION

En flytt fylld av oförutsedda
svårigheter

Trots försök att vara delaktig utmanas
det under flytten genom oförutsedda
händelser som skapar kontrollförlust.
Svårt att påverka tid och timing

3

TRANSITION MED JUSTERADE FÖRVÄNTNINGAR

En flytt som innebär att den som flyttar känner sig delaktig i stor utsträckning.

Erbjudandet om boende tajmar livet i övrigt.

En flytt som ändå inte motsvarar förväntningarna

RESULTAT

- Studien visar hur variationer i upplevelser formas i ett samspel mellan sociala relationer och timing.
- För att leva upp till äldreomsorgens värdegrund om värdighet och välbefinnande bör flytten planeras med större hänsyn till både tidpunkt och den äldre personens sociala sammanhang.

VAD BETYDER DET FÖR DIG?

- Hur bor du? Har du flyttat och städat ur din "gamla" bostad?
- Har du någon som hjälper dig om du skulle få stora omvårdnadsbehov och ev behöva flytta?

Nära relation till dina barn/Fullmakt/ Framtidsfullmakt/ God man

Hemsida
forskarskolanfys.se

KONTAKT

Linda Arvidsson

Doktorand

Lunds universitet

Utvecklingssekreterare Malmö stad

linda.arvidsson2@malmo.se / linda.arvidsson@soch.lu.se

IMPLIKATIONER FÖR PRAKTIKEN

- Se flytten som en hel process – inte en punktinsats.
- Stöd både praktiskt, relationellt och emotionellt.
- Samordning och delaktighet är nycklar.
- Att flytta tar sin tid och behöver passa i tiden.
- Flyttlots eller liknande tjänst som kan möjliggöra mer flexibel och individanpassad inflyttningsprocess utifrån den äldres egna erfarenheter och behov